СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ IV. Шамокінъ, Па. Четвергъ 25-го Червня 1896. Число 26.

Календарь.

Червень.		
25	Ч.	килины муч.
26	П.	Елисея пр., Метод. патр.
27	С.	Амоса, Єронима
28	Н.	5. по СОШ. Тихона
29	П.	Мануила Исмаила
30	В.	Леонтія муч.
1	С.	Юды апост., Зосима

Змѣстъ.

Вôдъ Редакціи.

Повѣдомляємо нашихъ предплатникôвъ и всѣхъ амер. Русинôвъ, котрѝ интересують ся нашою газетою, що зъ слѣдуючимъ числомъ буде „Свобода" выходити въ Mt. Carmel, Pa. Крôмъ змѣны мѣсця, нѣяка друга змѣна въ выдаваню „Свободы" не зайде. Та сама цѣна, той самъ напрямъ. Для того просимо всякѝ листы, дописи и грошѣ засылати на нову адресу:

„SVOBODA",
Printing Office
Mt. CARMEL, PA.

Звертаємо увагу на адвертайзментъ правительства канадійского FREE HOMESTEADS!

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Приступайте! Приступайте!

Выдѣлъ нашого Товариства якъ и всѣ Русины по остатнôй Конвенціи „Союза" могуть сказати тѝ коротки, але правдивѝ слова: „Союзъ" забеспечивъ цѣлковито своихъ членôвъ.

1. Товариство наше выплачує посмертного $500 а за жену $250, а се дуже поважна сума въ порôвнаню до малого числа членôвъ.

2. Наше Товариство предвидѣло всѣ нещастнѝ выпадки, калѣцтва, потовченя и въ тôмъ забеспечило своихъ членôвъ. На сегорôчнôй Конвенціи ухвалено выплатити $100 кождому членови, котрый-бы стративъ око, половину посмертного хто стратить одну руку або одну ногу, $500 такому, котрый стративъ-бы одну руку и одну ногу, або обѣ руки, або ноги.

3. На голов. Конвенціи рѣшено отворити желѣзный фондъ, котрый недавъ-бы нашому Товариству роспасти ся. Сей фондъ повстане въ такій способъ, що зъ 50 цен. мѣсячного буде вôдкладати ся що мѣсяця по 10 цен. вôдъ кождого члена. Обраховано, що лишь при 1000 членахъ такій фондъ досягнувъ-бы за рôкъ сумы $1200.

Тожь въ виду такихъ користныхъ для розвою „Союза" ухвалъ вôдзываємось до Васъ: „Приступайте якъ найчисленнѣйше до „Союза".

Членôвъ старыхъ просимъ, щобъ заохочували другихъ до вступленя. Не зважайте на звычайнѝ нарѣканя „планно робота иде", випишѣть лишь ихъ, кождого стане на 50 ц. мѣсячно, а за нихъ буде спокôйный о свою долю и свои родины. Приступайте!

Иванъ Глова
предсѣдатель.
М. Стефановичь
секретарь.

Всѣмъ намъ знано, що наше Товариство „Союзъ" се організація не братствъ, лишь поодинокихъ членôвъ. Зъ тои то причины труднѣйше есть удержати порядокъ въ господарцѣ Товариства. Однакъ порядокъ въ провадженю книгъ и рахункôвъ есть конечный, если „Союзъ" має постоянно розвиватись. Щобъ отже запобѣчи всякимъ неточностямъ, непорозумѣнямъ мѣжь членами а секретаромъ, особливо при выплачуваню посмертного, подаю членамъ и секретарямъ братствъ кôлька увагъ, до котрыхъ вôдъ теперь прошу завсѣгды застосовуватись.

1. Кождый секретарь братствъ, належачихъ до „Союза" нехай зробить собѣ списъ всѣхъ членôвъ братства зъ рубриками на мѣсяцѣ. Въ тôй рубрицѣ запише на кождôмъ мітинґу братства, чи и кôлько заплативъ членъ за даный мѣсяць. Если приступить новый членъ до братства, то треба его дописати въ тôмъ списѣ и зазначити, чи заплативъ вступне. Выступившого члена треба перемазати. Такъ выготовленый списъ прошу менѣ заслати сейчасъ по мітинґу братскôмъ.

2. Членôвъ „Союза", котрыхъ есть бôльше на однôмъ плейзѣ, прошу, щобъ выбрали собѣ зъ помѣжь себе одного або двохъ людей, секретаря и касіера. Першій повѣдомлявъ-бы секретаря „Союза", кôлько есть членôвъ на тôмъ плейзѣ, хто заплативъ, чи хто хоче приступити. Черезъ другого посылали-бы всѣ члены разомъ свое мѣсячне до касы „Союза". Таке поступоване улекшить роботу секретареви „Союза" и вынесе таньше мѣсцевыхъ членôвъ при посылцѣ грошей.

3. Роблю уважными всѣхъ членôвъ, що пôсля ухвалы сегорôчнои Конвенціи членъ зъ мѣсячными вкладками не може залягати за бôльше, якъ за 3 мѣсяцѣ.

4. Секретарѣ братствъ схочуть менѣ донести, въ котру недѣлю вôдбуваєсь мітинґъ братства.

М. Стефановичь
секретарь.

Приступили слѣдуючѝ новѝ члены:

Mc ADOO, PA.

	Число въ гол. книзѣ:
1. Будай Стефанъ	387
2. Сковранъ Данько	388
3. Здубакъ Юрій	388
4. Кудцей Иванъ	389
JERSEY CITY, N. J.	
5. Ступницкій Павло	400
Mt. CARMEL, PA.	
6. Лашкодикъ Юрій	400

СПРАВЫ КОЛЬОНІЗАЦІЙНИ.

Вôдозва.

ДОРОГИ БРАТЯ!

Понеже вже не разъ давались чути голосы, що чоловѣкъ хоть бы скôлько грошей принѣсъ зъ Америки до краю, то на свое не выйде, але ще втратить и въ довги залѣзе, — понеже дальше не одному вже обрыдло робити тоту паньщину по фабрикахъ и майнахъ американьскихъ, та свою працею запомагати чужѝ кишенѣ, понеже на конець не оденъ хотѣвъ бы мати якійсь свôй кутокъ, забезпечене на старôсть и забеспечене для дѣтей, — то товариство наше **„Руско-Народный Союзъ"**, що поставило собѣ за задачу робити всьо, що може выйти на добро руского народу въ Америцѣ, розваживши наведенѝ высше причины, постановило занятись справою колонізаціи нашихъ людей и выбрало на конвенціи вôдбувшôй ся дня 2. юнія с. р. до того осôбный комитетъ.

Комитетъ той заразъ на самôмъ початку мусѣвъ взяти собѣ за задачу вынайти таку мѣсцевôсть, где бы земля, климатъ и т. и. були для нашихъ людей якъ найвôдповѣднѣйшіи, где бы можливо найлѣпшу землю було дôстати за найтаньшѝ грошѣ и где бы нашѝ люде могли осѣдати цѣлыми кольоніями, мати свои церкви, школы и т. д.

На всѣ тѝ такъ дуже важнѝ пытаня має вже нынѣ комитетъ вôдповѣдь, а то завдяки проф. д-ру. І. Олеськову зô Львова, и его книжочцѣ „О емиграціи" въ котрôй подавъ вôнъ вельми цѣннѝ информаціи въ тôмъ взглядѣ.

Проф. д-ръ І. Олеськôвъ прійшовъ до переконаня, що Канада есть найвôдповѣднѣйшою для кольонізаціи нашихъ людей, и комитетъ на пôдставѣ того вôднѣсъ ся сейчасъ до Канадійского правительства зъ жаданємъ якъ найточнѣйшихъ информацій и можливыхъ уступокъ для нашихъ кольоністôвъ.

Правительство канадійске приняло сѝ жаданя комитету дуже прихильно и выслало свого специяльного аґента, щобы вôнъ зъ Выдѣломъ „Союза" трактувавъ въ тôй справѣ.

Аґентъ той прибувъ вже 8. с. м. до Shamokin, Pa., где въ присутности Выдѣлу „Союза" и другихъ людей зробивъ слѣдуючу умову:

1) Що тôлько членамъ тов. „Союзъ" правительство канадійске дасть всякѝ можливѝ зниженя.

2) Що въ мѣсци, где будуть осѣдати нашѝ люде, безъ вѣдомости „Союза" нѣхто иншій осѣсти не може.

3) Що кождый чоловѣкъ высланый „Союзомъ" дôстане не лишь знижене цѣны ѣзды на тренахъ канадійскихъ, але и тутешнихъ американьскихъ.

4) Що кождый чоловѣкъ буде мôгъ взяти 200 фунтôвъ рѣчей зъ собою за дармо; сли буде мати бôльше заплатить лишь половину належитости; цла (костюмерского) такожь не буде платитвъ на граници.

5) Що кождый чоловѣкъ дôстане 160 акрôвъ (113 морґôвъ) землѣ, якои собѣ самъ выбере, за дармо.

6) Що на землю тоту дôстане по 3 лѣтахъ deed, т. є. земля тота перейде на его выключну власнôсть; вôнъ може еѣ продати, дарувати и т. и.

7) Що на всякѝ будинки дôстане дерево за дармо.

8) Що если збере ся 30 фамилій дарує рядъ 160 акрôвъ землѣ для церкви и священника.

9) Що сли буде 10 дѣтей въ вѣцѣ шкôльнôмъ, выбудує рядъ школу, на котру буде платитвъ $\frac{2}{3}$ части, а громада $\frac{1}{3}$.

10) Що двохъ делеґатôвъ дôстане тікеты за дармо.

До того треба ще додати, що тамъ податкôвъ жадныхъ нема, крôмъ того що на школу, що земля добра и що нашѝ люде вже тамъ суть вôдъ 2—3 лѣтъ засѣлѝ — а 1. мая с. р. прибула нова компанія выслана д-ромъ Олеськовомъ, въ числѣ 107 душь. Крôмъ нашихъ иде тамъ много Французôвъ, Нѣмцѣвъ, Анґликôвъ и др. Длятого, сли хто мыслить ити направду на фармы, нехай не надумуєсь довго, бо може опамятатись допервa тогды, коли вже всѣ даровѝ фармы будуть розданѝ, а зôстануть лишь тѝ, що на продажь и то за цѣну що найменче $480. Грошей великихъ тамъ теперь не потреба. Хто бере 160 акрôвъ поля за дармо, той за $200 до $300 може порядно загосподаруватись.

А тѝ грошѣ, що не одному плєснѣють въ куфрѣ — а скоро выдôстане ихъ на свѣжій воздухъ, або поѣде зъ ними до краю — скоро розминуть ся, вложенѝ въ господарство, въ фарму — моглибъ го зробити за 3 лѣта паномъ, бо за той часъ мавъ бы вже кождый свôй грунтъ, свою худобу и не потребувавъ бы жадного „баса" слухати.

Такъ отже мѣркуйте Дорогѝ Братя, якъ кому ся любить. „Союзъ" зробивъ и робить дальше свое, а вы робѣть знову свое. Мѣркуйте, чи Вамъ добре ити на фармы, чи лѣпше въ фабрикахъ зôстати. Намавляти когось годѣ. Но хто направду мыслить ити до Канады, нехай пише на адресъ John Glowa, Excelsior, Pa. и подасть ему слѣдуюче:

1. Свое правдиве имя и прозвище.
2. Край, повѣтъ, село — звôдки походить.
3. Число лѣтъ.
4. Имена и вѣкъ жѣнки и дѣтей.
5. Свое теперѣшне занятіе и докладныи адресь.
6. Письменный, чи неписьменный.
7. Скôлько лѣтъ въ Америцѣ.
8. Коли мыслить ити до Канады теперь ще, чи ажь на весну (подати въ приближеню часъ).
9. Чи належить ся ему що въ краю (сплата, поле, або що иншого) и що думає зъ тымъ зробити.

На то всьо мусить кождый совѣстно вôдповѣсти, бо вôдповѣди тѝ будуть для загалу дуже важнѝ и цѣкавѝ, а вôдповѣдь на пытане

(Продовжене на другôй сторонѣ.)

(4)

НАРОДНЫЙ РУХЪ АВСТРО-УГОРСКИХЪ РУСИНОВЪ.

(1772 - 1896)

НАПИСАВЪ
М. Павликъ.

(Дальше).

Григоровичь умеръ 1845 р. Вже зъ напечатаныхъ слôвъ повысше про Григоровича видно, що такихъ щирыхъ прихильникôвъ народу серед тодѣшныхъ священникôвъ було дуже мало. Въ цѣлôй рускôй Галичинѣ Григоровичѣвъ могло бути ледви кôлька, и черезъ те розумѣє ся, заслуги ихъ коло усвѣдомленя народу тымъ бôльшѝ. Найбôльша частина руского духовенства, выхованого въ семинаріяхъ, були зовсѣмъ не похожѝ на Григоровича. Ось що каже про рускихъ священникôвъ передъ 1848 р. д. Фил. И. Св. (розумѣє ся, поправляю зъ де-бôльшого мову, котрою нѣхто не говорить): „Такъ выховувало ся, — каже д. Фил. И. Св. — молоде уніятско-руске духовенство въ йосифинскôмъ дусѣ въ двохъ семинаріяхъ — вѣденьскôй и львôвскôй. Его вскрѣпляли въ привязаню до уніи и не допускали, абы въ нѣмъ розвивала ся національна руска свѣдомôсть. Такимъ способомъ изъ сумѣшки уніятско-польскихъ поглядôвъ и вплыву австрійскои політити склавъ ся власне въ 1800 до 1848 рр. типъ „рутенского" попа. Такій попъ бувъ привязаный до уніи и душеютѣломъ вôдданый правительству. Пронявши ся вплывомъ австрійскои політики, вôнъ чувъ свою належнôсть до якоись „рутенскои націи", та суть тои національности вôнъ бачивъ у греко-уніятскôмъ обрядѣ. Вôнъ говоривъ по польски та чуждавъ ся польскихъ національныхъ стремлѣнь и кождои минуты правительство могло рушити его противъ Полякôвъ. Его въ семинаріяхъ не выховували по монашому, а для житя. Черезъ те полюбивъ вôнъ веселе житє, ставъ ласый до дотепôвъ, пирôвъ и забавъ и бувъ любымъ сотоваришемъ польского пана и нѣмецкого урядника, котрыхъ умѣвъ своими дотепами забавляти. Давнѣйшій „пôпъ", що оравъ поле, и его жѣнка зъ хусткою на головѣ, що працювала въ поли, пôшли въ могилу. Ихъ потомокъ, выхованый у державныхъ школахъ, у реверендѣ, або въ моднôмъ сурдутѣ, уже лишь доглядавъ свого господарства, въ свята-жь веселивъ ся въ товариствѣ пріятелѣвъ духовного и свѣтского стану. Въ жовкôвскôмъ увôйшло у попôвъ въ звычай устроювати въ мясницѣ польскѝ кулики, т. є. забавну ѣзду въ саняхъ до сусѣда въ гостѣ. Жѣнки попôвъ стали одягати ся „по европейски" и пильно выпытували въ сусѣдныхъ мѣсточкахъ, якѝ суккѣ въ модѣ, боючись, що ихъ осмѣють жѣнки Нѣмцѣвъ-урядникôвъ, або панôвъ, щобы на бажане мужа, вмѣти пріймати гостей, и у нихъ назбирала ся цѣла бібліотека приписôвъ у спорченôй, польскôй мовѣ, якъ приготовляти стравы, печи торты и т. и.

Якъ-же жѣнка попа хотѣла блыщати высшими великосвѣтскими манерами, то брала въ руки гитару и спѣвала польскѝ любовнѝ пѣснѣ, вôдписанѝ вôдъ жѣнки мѣсцевого економа, або сѣдала за стôлъ до гры въ карты. Въ родинахъ попôвъ розвила ся и скрѣпила ся одна нахильнôсть, называєма психольоґами (знавцями душѣ) квієтизмомъ, т. є. нахильнôсть до бездѣйства, супокôйного, безжурного житя. Такій рутенець втѣкавъ вôдъ усякихъ спорôвъ, усякого напруженя духа и тѣла; его окликомъ стало ся: „Миръ зô всѣми". (Диви: „Прикарпатская Русь подъ владѣніемъ Австріи" — написалъ Ф. И. С. Ч І. Львовъ. Изданіе О. А. Маркова 1896 ст. 71—73.) Сѝ статѣ перше печатались въ москальофільскôмъ и попофільскôмъ „Галичанинѣ" — значить не вороги, а самѝ свои таке кажуть про наше поповство передъ 1848 р.

Честь руского попôвства ратували товаришѣ Шашкевича. Головацкій выдавъ у Вѣднѣ 1841 р. народнѝ пословицѣ, зôбранѝ Илькевичемъ, а въ рр. 1846 и 1847 пôдъ именемъ свого брата два выпуски „Вѣнка Русинамъ на обжинки", де напечатано майже все те, що було въ „Русалцѣ Днѣстровôй". Тутъ додамъ еще слôвце про тодѣшну старшину духовну. Ректоръ семинаріи Яхимовичь, нѣзащо въ свѣтѣ не хотѣвъ собѣ купити пословиць Илькевича, котрѝ ему принѣсъ бувъ префектъ Мих. Малиновскій, мужицкій сынъ, дуже прихильный рускому рухови. „Nie mogę i nie mogę", твердивъ Яхимовичь. „dla tego nie mogę, bo nie chcę" (Яхимовичь говоривъ по польски, якъ и вся тодѣшна старшина церковна). А митрополитъ Левицкій не хотѣвъ приняти І. вып. „Вѣнка", що ему послано зъ Вѣдня зъ челнымъ письмомъ, — и самъ написавъ на пакетѣ: „Wird nicht angenommen" (Не пріймаю).

Нарештѣ, Головацкій не выдержавъ. Самота на селѣ, росказує вôнъ. та невдачѣ й лиха доля товаришôвъ сильно вплывали на него, а сусѣды доливали олѣю. Вôнъ болѣвъ надъ невдачами товаришôвъ, обурювавъ ся на рускихъ проводирѣвъ, лютивъ ся на ворогôвъ руского народу и въ половинѣ 1846 р. написавъ про все те статю до „Slaviche Jahrbucher" п. з. „Die zustaende der Russinen in Galizien" (Станъ Русинôвъ у Галичинѣ). Розумѣє ся, Головацкій не пôдписавъ ся власнымъ именемъ, тôлько „Гаврило Русинъ", кинувъ листъ у поштову скринку въ Коломыи (що не могло звернути уваги властей, бо тодѣ Австрія належала до нѣмецкого союзу и Липскъ не вважавъ ся за границею). Головацкій написавъ свою статю потай вôдъ сусѣдôвъ и нѣкому въ свѣтѣ не признавъ ся до авторства. Се стало звѣстно ажь у 1884 р.

Статя Головацкого така важна, що я еѣ тутъ переповѣмь докладно.

Въ статѣ про „Станъ Русинôвъ у Галичинѣ", Головацкій вказує на причины упадку галицко-руского письменства: бракъ порядныхъ проводирѣвъ, бракъ якогось осередка та органічнои звязи поодинокихъ частинъ Руси — звязи політичнои и релігійнои — бракъ потрѣбнои моральнои силы у рускои интеліґенціѣ, бракъ знаня любви до вôтчины й пожертвованя. Народъ роздробленый, придавленый, безъ самосвѣдомости спить собѣ супокôйно, а проводирѣ его вынародовленѝ и чужѝ ему, а урядъ дивить ся на се бачно байдуже, и посередно забороняє всякій рухъ, що мôгъ бы збудити сплячого.

Головацкій показує, въ якôмъ мѣзернôмъ станѣ допала ся руска народнôсть Австріи и кôлько еѣ нашкодили власнѝ епископы. Австрія позаводила рôжнѝ заклады и школы, але тамъ

SVOBODA

(LIBERTY.)

Weekly Paper

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at 144, South Franklin st; Shamokin, Pa. of each week by the Svoboda Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 10.00

„ „Six months. „ 6.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, st, Shamokin, Pa.

Предплата рôчна 2.00

До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу: To "Svoboda" Printing Office

144 S. Franklin, st. Shamokin, Pa.

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Shamokin, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячѝ приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. Gr. Chylak
Olyphant Pa.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. Pittsburg, Pa.

(Продовженє зô стороны першои.)

девяте, конечна для самого кольоніста. Не одному належить ся се або то зъ краю. Поки вôнъ ту и все збираесь вертати до краю, доси тамъ роблять зъ тымъ що хотять. Но коли чоловѣкъ выбираесь до Канады разъ на все — то мусить розпорядитись своимъ маеткомъ, що въ краю, и продати его, дарувати, або що инше зробити. Но самому чоловѣку зробити се трудно, бо або не знае до кого зъ тымъ удати ся, або сли удасть ся до першого лѣпшого лоера, то той зôдре го зо пѝкôры. Длятого ту справу „Союзъ" перенявъ на себе и „Союзъ" умовить ся зъ однымъ лишь совѣстнымъ адвокатомъ, котрый бы, сли можна розумѣвъ и по руски, щобы вôнъ, сли чоловѣкъ идучій до Канады скаже: я маю два морги поля въ краю, хочу ихъ продати зробивъ все для того чоловѣка и за танѝ грошѣ.

Часомъ трафить ся и таке, що чоловѣкъ схоче дарувати свое поле родинѣ, або одному лишь еѣ членови, то и въ тôмъ разѣ мусить розпоряджене зробити, бо иначе, тѝ що въ краю будуть ся сварити надъ его маеткомъ, за чубы водити и по судахъ волочитись и вôнъ мѣсто добра, ще зле зробить родинѣ.

Крôмъ вôдповѣдей на повысшихъ девять пытань, ще мусить кождый заслати въ листѣ одного доляра. Доляры тѝ будуть ужитѝ на выдане книжочки описуючои докладно землю и порядки канадійскѝ, котру кождый дôстане за дармо. Слибъ якѝ грошѣ по выданю ще зôстались, будуть присвоєні до фонду еміграційного, взглядно кольонізаційного.

На конець не треба здае ся и згадувати, що кождый, що буде хотѣвъ корыстати зъ улекшень, якѝ дае тов. „Союзъ" на пôдставѣ умовы зъ правительствомъ канадійскимъ. буде мусѣвъ напередъ вписатись, яко членъ „Союза"; 50 цнт. вступного и 50 цнт. мѣсячного, сежь не такій великій грошѣ, щобы не можь заплатити взамѣнъ за тѝ полекшѣ, якѝ дае „Союзъ" своимъ членамъ, хотячимъ ити на фармы.

Тымъ и кôнчимо нынѣшну нашу вôдозву надѣючись, що всѣ Дорогѝ Братя, що мають сталый намѣръ ити на фармы, сейчасъ станутъ голоситись на подану адресу и сповнять всѣ поставленѝ нами жаданя.

За комитетъ:

Иванъ Глова

О. Ѳ. Обушкевичъ

О. Иванъ Арданъ.

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

(Вѣча въ Черновцяхъ и въ Заставнѣ.— Вѣсти зъ кольоній нашихъ въ Бразиліи. — Еміграція до Канады).

Черновецкѝ патріоты Пігулякъ и д-ръ Смаль Стоцкій скликали були вѣча въ Черновцяхъ и въ Заставнѣ, де росказували селянамъ про потребу змѣны катастру грунтового, котрый-бы бувъ справедливый для селянъ, бо до теперь уряды и паны дуже покривдили селянъ. Заложили такожь касу задаткову, до котрои приняли за урядника бувшого редактора радикальныхъ газетъ п. Ваця Будзиновского. Взагалѣ видно великій рухъ помѣжъ буковиньскими Русинами, тôлько, щобы такъ низенько не кланяли ся правительству.

Въ „Дѣлѣ" пише О. Мих. Мосора зъ Поручина коло Нараева о письмахъ еміґрантôвъ зъ Бразиліи.

„Зъ мого села Поручина — пише о. Мосора — выѣхало торôкъ до Бразиліи 8 родинъ, а до 40 душъ, зъ сосѣдныхъ селъ по 3—4 родины, зъ Нараева певно зъ 15 родинъ — всѣ выѣхали въ серпни минулого року. Оставшѝ въ краю чекали довго и зъ нетерпеливостію вѣстій вôдъ своихъ зъ Бразиліи, та не могли дождатись. Якъ въ цѣлôмъ руху еміграційнôмъ, такъ и въ тôмъ дѣлѣ потерпѣли невинно найбôльше священники. Мои парохіяне пôдозрѣвали мене, що я листы зъ Бразиліи перехоплюю и палю.

„Тымчасомъ доперва при кôнци сѣчня прійшли два листы до Поручина: одинъ адресованый до мене, другій до мого парохіянина. Тогдѣ люде стали перепрошувати мене и высказали жаль, що мене пôдозрѣвали. Однакъ тѝ два листы не заспокоили загальнои цѣкавости. Зъ нихъ довѣдались мы лише: 1) що всѣ зъ Поручина находять ся въ Бразиліи вкупѣ, въ Ріо-Кляро, що кождый зъ нихъ дôставъ надъ 50 морґôвъ лѣса до корчунку; 2) що тамъ дорожня велика; 3) що по дорозѣ кôлькоро малыхъ дѣтей померло; 4) що попытъ за грошми великій (пишучѝ просили свояковъ о належнѝ имъ ще грошѣ); 5) що не могли написати хутше, бо ажь при кôнци падолиста правительство надѣлило ихъ землею. Листъ наданый въ Ріо-Кляро 13-го грудня 1895 р. прійшовъ до Нараева 19-го сѣчня с. р., а рекомендованый коштуе 500 рейсôвъ т. е. до пôвтора ґульдена. Якъ кажу — люде не були вдоволенѝ тыми листами; разъ тому, що не було въ нихъ пописувано подробниць, якѝ нашого чоловѣка живо интересують (н. пр.: де дѣти умерли и хто ихъ ховавъ? що тамъ ѣдять? и т. п.), а по друге тому, що переконали ся о правдѣ, яку имъ представлювано, що въ Бразиліи не дають землѣ готовои, але лѣсъ на корчунокъ, при чôмъ треба богато вылити поту, та й що тамъ дорожня велика. Въ наслѣдокъ того горячка еміґраційна почала поволи остигати.

„Мы имъ зъ-вôдси на тѝ листы вôдписали: щобъ они докладно описали намъ свою подорожь, вôдносины въ Бразиліи, станъ свôй душевный т. е. чи не банно имъ за рôдною землею? — и т. п. Але доси надармо ждемо на вôдповѣдь. За те появило ся симъ часомъ въ нашôй сторонѣ уже кôлька листôвъ писаныхъ по-найбôльше до Нараева и зъ нихъ можемо мати вже докладнѣйше поняте. Зъ одного такого листу подаю де-що до загальнои вѣдомости. Листъ той (въ мовѣ польскôй) писавъ Антôнъ Кінчель до своего шурина Іосифа Лабовского въ Нараевѣ зъ Iaguari пôдъ днемъ 22. марта с. р. „Тутъ въ Бразиліи — пише Кінчель — есть такъ, якъ я вамъ уже описавъ. Не вôдписують тутъ дѣдицтва, якъ то неоденъ думае, що тутъ, скоро сюда приѣде, то фôльварокъ зô слугами дôстане або золота якъ решето. О нѣ, того нема. А зъ нами такѝ легкодушнѝ приѣхали. Дають тутъ грунты, дають лѣсъ, дають и кампы, що хто хоче, якъ до вподобы, але коней, волôвъ и людей до оброблення не дають." (Зъ сего уступу видко, якъ далеко сягало поняте нашихъ людей о Бразиліи, коли гадали, що тамъ дôстануть не лишь „фôльварокъ", але навѣть слугъ-рабôвъ до оброблення землѣ, а самѝ станутъ вôдъ разу „панами".) „Хто мае грошѣ, — пише дальше Кінчель, — той най собѣ купить и людей вынайме, а коли не мае, най рискалемъ самъ копае. Я нѣкого не намавляю, щобы сюда ѣхавъ, але завсѣгды тутъ собѣ можна раду дати скорше, якъ въ Галичинѣ. Дальше: коли будете ѣхати кôлька родинъ, то щобысте мали зъ собою такого чоловѣка, щобъ умѣвъ по нѣмецки, бо польскою мовою не розмовите ся и можна дуже ошукатись, а по нѣмецки и тутъ въ Бразиліи розмовить ся".

Вôдтакъ Кінчель оповѣдае, що вôнъ мало маючи грошей, дуже бѣдувавъ въ дорозѣ, и жалуесь на рôдню, що не запомогла его, а потôмъ такъ дальше пише: „Упоминаю васъ, мои любѝ, щобы вы уважали на приказане Боже: люби ближнього, якъ самого себе, бо тутъ въ Бразиліи Богъ рядить инакше нѣжь въ Галичинѣ. Дамъ вамъ прикладъ: Ѣхавъ оденъ зъ нами зъ повѣту тернопôльского, богачь, нѣкій Бутиньскій, що продавъ свою реальнôсть за 3000 зр. Отже я кажу до него: „Пане Бутиньскій, позичте менѣ одного міля; ѣдемо оба до тои самои провінціи, то я вамъ вôддамъ." А вôнъ менѣ на то вôдповѣвъ: „Я не везу грошей, абы-мъ зичивъ, але для себе, а вы, коли не мали тôлько, абы вамъ выстало, то було не ѣхати." Коли-жь мы приѣхали на мѣсце, то: хто мавъ зъ чимъ, поѣхавъ на кольоніи, а хто не мôгъ, ишовъ на роботу, а вôнъ сказавъ: „На кольоніи не поѣду, бо далеко вôдъ мѣста, а робôтникомъ такожь не буду; якъ бы хто хотѣвъ, абы я рядивъ, то добре, а нѣ, то маю зъ чого жити и ждати-му, доки менѣ не трафить ся щось таке, якъ я хочу." И не довго чекае: доперва чотыри мѣсяцѣ, а вже мало що мае. Приходить до фабрики тутъ, де я роблю, щобы его приняли на роботу, а панъ ему вôдповѣвъ: „Йди до бѣса, богачу!" Давъ бувъ ему роботу на дорозѣ — то вже найпôдлѣйша, — але якъ побачивъ, що робить якъ за напасть, не давъ ему бôльше роботы, сказавъ, що мае роботу для бѣдныхъ, не для богачѣвъ. Отже теперь не знае, що зъ собою почати. Коли-бъ хотѣвъ пôйти на кольоніи, то цѣлый рôкъ мусить жити зъ готôвки, бо тутъ теперь зима настае, а вôнъ грошей уже не мае и буде мусѣвъ самъ позичати. Якъ Богъ хоче кого покарати, то ему розумъ вôдбере. Отже ще разъ повторяю, що нѣкого не намовляю, бо не знаю, яка кому доля выпаде."

„Менѣ — пише дальше Кінчель — тутъ лѣпше, якъ въ Галичинѣ и якъ Богъ позволить, то сподѣю ся ще лѣпше, а въ Галичинѣ не можна було сподѣватись лѣпше, тôлько що-разъ гôрше. (Треба уважати, що Кінчель е робôтникомъ въ Бразиліи, а не хлѣборобомъ, а въ Галичинѣ справдѣ робôтникови дуже зле.) Отже хто бы ѣхавъ, най ѣде до провінціи Ріо Гранде до Суль, бо то зъ климату провінція найздорôвша. А тѝ, котри не будуть мати трохи грошей, щобы заразъ пôйшли на кольоніи, чи-то ремѣсники чи простѝ робôтники, нехай по дорозѣ де лишить ся до роботы, бо тутъ запомоги не дôстане а безъ грошей на кольоніи ити не може. Въ Ріо Грандо и въ Порто Леґро платять лѣпше, якъ тутъ въ Яґуарі, бо тутъ мѣсто доперва будуе ся, то всѣ тутъ бѣднѝ и мало платять. Мы якъ ѣхали, то насъ намовляли, щобы мы остались въ Порто Леґро. Найпôдлѣйшому робôтникови платять тамъ 3—4 мілі. А тутъ нема добрыхъ ремѣсникôвъ. Люде мыслили, що тутъ всьо дôстануть и не будуть нѣчого робити, такъ якъ то зъ старого мѣста рускій священникъ (розумѣесь иронічно) говоривъ: „Якъ переѣдете черезъ воду, тамъ заразъ е лѣсъ, а пôдъ лѣсомъ стоить панъ и кивае палцемъ, щобы йти до него, а якъ прійги, то вôнъ заведе троха въ лѣсъ и дасть кавалокъ золота якъ решето." А то того не було. Приѣхали-сьмо пôдъ лѣсъ и черезъ лѣсъ, а пана не було зъ золотомъ..." Дальше Кінчель описуе, якій теперь часъ въ Бразиліи (22-го марта, коли писавъ листь, осѣнь, днѣ короткѝ а ночи холоднѝ и настае зима, що тревая три мѣсяцѣ: цвѣтень, май и червень); вôдтакъ каже, що потрѣбно имъ тамъ двохъ ремѣсникôвъ: гончаря и ґонтяря, особливо зручный ґонтярь дуже добрый мавъ бы заробокъ; а кôнчить листъ тыми словами: „Пишете менѣ, щобы я вамъ на знакъ добра (въ Бразиліи) назначивъ хоруговку зъ точкою. (Нашѝ люде, боячись, щобы наше правительство не переглядало листôвъ зъ Бразиліи та не нищило або фальшувало, отже умовляли ся зъ еміґрантами, щобы на зазначене доброго чи злого житя въ Бразиліи робили въ листѣ значки, фіґурки, якъ ось тутъ хоруговка зъ точкою на знакъ добра.) Все то непотрѣбне; тутъ всьо такъ е, якъ вамъ опишую. Листôвъ нѣхто не переглядае анѣ не переписуе, а впрочôмъ переконаете ся зъ сего мого письма, бо мое письмо знають въ Нараевѣ богато людей."

„Зъ сего листу выходить, що остаточно „всюда бѣда однакова"... „Кому доля дасть", тому чи тамъ чи тутъ добре; за моремъ не мусить уже бути чоловѣкови такій гараздъ, якого бы и въ своѣмъ краю не знайшовъ..."

Въ „Gazet-ѣ Narodow-ôй" находимо листъ вôдъ одного нашого чоловѣка, а въ тôмъ листѣ ось якѝ звѣстки про той край, котрый нашѝ обаламученѝ люде неразъ уважають якимсь земнымъ раемъ. Деякѝ польскѝ газеты занадто перехвалили Бразилію и черезъ се побôльшили рухъ еміґраційный до краю, въ котрôмъ пануе найбôльшій неладъ, де чоловѣкъ не мае певности житя анѣ мастку, а о тôмъ, щобы доробити ся маетку, навѣть думати не може, хиба що мае великѝ грошѣ, щобы мôгъ заложити фабрику. Бразилія, се край на пôвъ дикій, а мешканцѣ еѣ зовсѣмъ не вôдзначують ся пошанованемъ законôвъ. Длятого партія, котра хвилево дохопить ся до власти, робить, що еѣ сподобае ся и гнобить усѣхъ, хто до неи не належить. Нема тутъ правдивои свободы, якъ на пр. въ Швайцаріѣ або въ Сполученыхъ Державахъ пôвнôчнои Америки. Недавно приѣхали люде зъ Галичины. Ихъ выслано на мѣсце, вôд-

нѣгде не вчатъ по руски, а вчать по польски, по нѣмецки, по латински, по грецки, по гебрейски, по халдейски, по италіански! Высше гр. кат. духовенство пошло, по смерти Йосифа II. въ шляхецтво и латинство; руску мову выгнано зъ університету, консисторіи и семинаріи; угорскихъ Русинôвъ стали не пріймати въ генеральну гр. к. семінарію у Львовѣ, хоть ся семінарія выховувала добрыхъ австрійскихъ патріотôвъ, котрѝ тымъ духомъ наповняли и нарôдъ. Польске письменство дуже причинило ся до спольщеня рускои интелігенціѣ, особливо высшого духовенства, котре навѣть горде тымъ, що пише мовою шляхты, а не мовою своихъ овечокъ — мужикôвъ. Тому помагають и урядники цѣсарскѝ, котрѝ въ урядовыхъ письмахъ не вживають мовы рускои, а вживають у Галичинѣ мовы польскои, нѣмецкои, часомъ навѣть жидôвскои, а на Буковинѣ нѣмецкои та волоскои.

Далѣ Головацкій доторкае ся св. Юра. Вôнъ зове его „осячимъ гнѣздомъ", уважае его за правдиву причину того, що Русины не розвивають ся, за головне жерело ихъ духового завмираня. Св. Юръ перешкаджае розвивати ся рускому письменству, вплывае безпосередно на цензора рускихъ книжокъ, що часто радить ся митрополита. Такъ заборонено печатати навѣть по церковно-славянскому статю (Француза) Лямартена „Про обовязки духовного стану", що зробивъ свѣтскій чоловѣкъ, и то зъ польского перекладу, напечатаного въ краевôй часописи. Окрôмъ того, за якихъ 10 рокôвъ заборонено печатати цѣлый рядъ найневиннѣйшихъ статей, якъ на пр. „Мужикъ яко міліонеръ" (опера зъ нѣмецкого), „Росправа про те, якъ Славяне грецобряду обчисляють Великдень" (пôсля нѣмецкого), „Біблійна Історія" (зъ нѣмецкого), урывокъ изъ Конрада Валенрода (поема славного польского писателя Міцкевича, перекладъ Падуры), Падуры вѣршь до Днѣпра, перекладъ (изъ грецкого) Анавреона, (изъ польского) Карпіньского, Зоря альманахъ (Р. Днѣстровая), Руска Правопись Йос Левицкого, его-жь 2-гôй листъ про руске письменство, Історія Галичины, Історія рускои старшины духовнои Гарасевича, Руска граматика Лозинского и т. д. и т. д. При такôмъ гнетѣ вôдъ духовнои старшины, каже Головацкій, що засуджуе найсмирнѣйшѝ въ свѣтѣ статѣ, що не статю, тôлько еѣ автора, его особу оцѣнюе, важить, пôдозрѣвае — не можливе нѣяке письменске жите, бо авторы не знають, що и якъ писати, тай знеохочують ся. Ба, навѣть коли статѣ пощастить ся выдержати таку цензуру, то и тодѣ еѣ не пускають по три-чотыри роки.

Митрополитъ виненъ, що прихильникôвъ рускои народнои справы мучили й мучать тысячными способоми (наводить ся случай зъ нещаснымъ Василевичемъ). Св. Юръ загалôмъ надъ мѣру пôдлягае польскôй шляхтѣ, выкликуе незгоду межи дѣдичами и рускими попами по селахъ и обходить ся зъ попами майже деспотично. Черезъ те впала повага нашого духовенства передъ селянами, тымъ бôльше, що селяне нашѝ нѣколи не чули вôдъ митрополита руского слова, хоть вôнъ не шляхтичь, а простый поповичь. Митрополитъ подѣвъ десь фондъ для народныхъ учителѣвъ, зложеный на его руки рускимъ духовенствомъ, тратить свои 28 тысячь у рôкъ мѣжь иншимъ на таке, що соромъ и писати; кôлька разъ перешкодивъ внескови, щобы пасторальне богословіе и катехитику духовнымъ кандидатамъ, а пояснюване св. письма, духовну науку и т. п. рускимъ семінаристамъ у Львовѣ выкладали по руски. До того, митрополитъ заборонивъ сѣй менажеріѣ (семинаристамъ) читати якѝ небудь книжки.

„Сумно то для народу — кличе Головацкій — коли негôднѝ люде чужои народности его народнôсть топчуть ногами; та далеко, далеко сумнѣйше, коли выродокъ поре груди рôднои неньки. На жаль, мусимо се сказати про нашъ нарôдъ; вôнъ ховае въ своѣмъ лонѣ за много такого гадя, такихъ духовыхъ душителѣвъ народности, котрѝ вартѝ повного безсмертія, тôлько побôчь Герострата*), бо святыня народности доросша, тысячу разъ доросша вôдъ святынѣ Діаны".

Отсе головнѝ причины того, що Русины не розвиваютъ ся. Побôчнѝ — те, що докторы (богословія) и професоры Русины нѣчого самѝ не починають, дивлять ся на свою старшину, а врештѣ боять ся, абы хлѣбъ не стратити.

Далѣ Головацкій говорить про школы. „Чому — пытае вôнъ — такъ тяжко заводити народнѝ школы и чому не приносять дѣйснои корысти тѝ, що вже е? Въ школахъ тривіальныхъ, котрыхъ по мѣсточкахъ е богато, хоть и ще далеко не досыть учать по нѣмецки и по польски, нѣгде не вчатъ по руски, хоть далеко бôльша частина обовязаныхъ до школы дѣтей и майже всѣ тѝ громады — рускѝ". А повстали тѝ тривіальнѝ школы по мѣсточкахъ ось якъ: „По высокій постановѣ приѣздить на пр. красный деканъ обряду латинского *) и якій тамъ окружный комісаръ у мѣсточко чи село; мѣсцеву старшину и рускѝ громады скликають разомъ и окружный комісаръ заявляе имъ страшну новину, що прійшла постанова, щобы въ ихъ селѣ була заведена нѣмецка школа", де буцѣмъ то будуть учити тôлько по нѣмецки, „и що кождый мужикъ мусить туды посылати свои дѣти. Переляканѝ вôдъ знѣмченя мужики скрикують тревожно, що радо все зроблять и заплатять, абы тôлько свѣтла комісія вôдвернула вôдъ нихъ се лихо. По довгôмъ, про око, ваганю, пристае врештѣ комісарь ласкаво на те, що громада обовязуе ся платити контрибуціи по 10—20 кр. у рôкъ вôдъ кождого нумеру дому, а громада ще й прерада такому невеличкому выкупови. Тодѣ робить ся документъ, що громада N. N. добровôльно обовязуе ся платити тôлько и тôлько на удержане школы привіальнои въ мѣсточку N. Имена письменныхъ вôйтôвъ пôдписують ся безъ церемоніи и такимъ чиномъ обовязують ся 2, 3 и 4 милѣ вôддаленѝ вôдъ мѣсточка громады. Коли се стало ся въ цѣлôмъ окрузѣ, О. деканъ дôставъ похвальный декретъ, комісарь высше мѣсце, а бѣдный нарôдъ — непотрѣбный тягаръ на плечѣ, бо нѣякъ немôгъ посылати такъ далеко свои дѣти до школы, тымъ часомъ, якъ навѣть близшѝ села они мали ся повѣряти ихъ на половину нѣмецкому учителеви. Такимъ чиномъ у тыхъ школахъ учили ся тôлько паньскѝ та жидôвскѝ дѣти!

(Дальше буде).

*) Геростратъ не мавъ чимъ прославити ся, та пôдпаливъ святыню Діаны — дуже величаву. М. П.

*) Тодѣ школы въ Галичинѣ були пôдъ лат. консисторіею. М. П.

далепе о кôлька миль вôдъ Курітібы, головного мѣсга Параны. Въ мѣсци тôмъ одначе були скалистѣ горы, а на скалѣ, розумѣе ся хлѣбъ не родить, тожь однѣ повтѣкали, а другѣ пôшли до кьсьондза Смолухи на пораду. Сей написавъ просьбу до ґубернатора, щобы вызначено имъ иншій мѣсця. Замѣсть вôдповѣди ґубернаторъ заразъ казавъ кс. Смолуху арештувати за те буцѣмъ, що намовляе еміґрантôвъ до втеки.

Зô всѣхъ краѣвъ Бразиліи въ одной Паранѣ закладають ся кольоніи рôльничѣ; тутъ еміґранты, що достали землю, мають надѣю, що може хоть внукамъ ихъ лѣпше буде якъ въ Галичинѣ. Въ кождôмъ иншôмъ мѣсци нашѣ еміґранты стають невôльниками панôвъ, що садять великѣ плянтаціи кавы.

Лишь тѣ еміґранты мають ся добре, котрѣ давнѣйше прибули до Параны и осѣли недалеко мѣстъ. Вправдѣ треба дуже гноити лиху землю, одначе праця на рôлѣ добре оплачуе ся, бо въ мѣстѣ можна все продавати дуже дорого. И такъ пôвъ літра молока коштуе 12 кр., головка капусты въ часѣ жнивъ осѣннихъ 25 кр., на весну 50 кр., 12 яець 60 кр., десять літрôвъ барабоöль, або одна бразилійска кварта 90 кр., въ лѣтѣ лише 50 кр.

Парана се край гористый, мае ледво два шляхи зелѣзницѣ, гостинцѣвъ жадныхъ, лише стежки. Ѣздять тамъ мулами, котрыхъ хôдъ дуже повôльный. Листъ потребуе два мѣсяцѣ йти таку дорогу, якъ зô Львова до Тернополя. Еміґрантôвъ уважають въ Бразиліи за худобу; жовнѣры бразилійскѣ бють и знущають ся надъ ними дуже часто, а станути въ ихъ оборонѣ не можна, бо буде те саме, що зъ кс. Смолухою.

Порадити мôгъ бы тутъ лише высланый зъ Австріи урядникъ-конзуль. Але правительство австрійске зъ высланемъ конзуля зовсѣмъ не квапить ся. (Ажь теперь мае заложити консулятъ въ Курітібѣ. Ред.)

Найлѣпше ще выходять тутъ ремѣсники. Шевцѣ заробляють вôдъ 2 до 3 злр. на день, мулярѣ 3 до 4 зр., такъ само столярѣ и кравцѣ. За те одежа дуже дорога: одна сорочка коштуе 4 злр. 50 кр. а найподлѣйше суконне одѣне 40 злр., пара черевикôвъ 10 злр. Хто може вести варстатъ на власну руку, сей ще чогось доробить ся, але хто працюе на другихъ, того ще бôльше зôдрутъ, якъ въ Галичинѣ.

Зачуваемо, що на другій мѣсяць велике число нашихъ людей, здае ся до 200 родинъ выѣде до Канады, а зъ ними О. Остапъ Нижанковскій, звѣсный дірігентъ и композиторъ. Вже дуже драитива наша Рутенія въ Галичинѣ, если не може у себе знайти вôдповѣдного мѣсця для такого потрѣбного для нихъ чоловѣка, якъ О. Нижанковскій. Нашѣ люде пишуть зъ Edmonton District, Канада, що имъ тамъ добре поводить ся.

НОВИНКИ.

— Новый транспортъ нашихъ людей зъ Галичины выѣзджае 5. юлія до Канады, а зъ ними О. Остапъ Нижанковскій.

— Въ Ню Йорку завязалось нове братство руске п. им. св. АА. Петра и Павла.

— Дня 30. мая с. р. вôдбулось благословеніе церкви въ Beaver Meadow, Pa. Благословеніе церкви довершивъ О. К. Гуловичь при участи ОО Г. и В. Мартяковъ. Проповѣдь выголосивъ О. Г. Мартякъ.

— Опорожненый приходъ по О. А. Камѣньскимъ въ Wilkes Barre, Pa., обнявъ О. Н. Шерегелѣй, котрый недавно приѣхавъ зъ Угорскои Руси.

— Социялъ-демократъ К. Дольскій объѣзджае теперь кольоніи польскѣ въ Спол. Державахъ, держить вôдчиты, организуе чисто робôтничѣ тов. польскѣ зъ закроемъ социялистичнымъ, вказуючи на конечну потребу такихъ товариствъ для обороны интересôвъ робôтничои клясы противъ капіталістôвъ. Розумѣе ся, що праса польска консервативно-клерикальна не щадить особы К. Дольского и на свôй выпрактикованый польско-американьскій спосôбъ обкидуе его найогôднѣйшою грязею, а вôдъ себе нѣчого позитивного не въ силѣ поставити, крôмъ лайки, котра вже кождому дуже обрыдла.

— На конвенціи републиканскои партіи въ St. Louis поставлено кандидатомъ на президента Спол. Державъ McKenley. Зъ тои нагоды переповненѣ газеты рôжными вѣстями зъ его житя, появились портреты его, жѣнки и дѣтей и нынѣ кождый американець знае вже докладно кôлько важить будучій президентъ, якого зросту, що ѣсть, що пе и т. д. Заграничнѣ, европейскѣ газеты, а особливо ишпаньскѣ не мають до McKenley особы не тôлько довѣрія, але навѣть зауфанія. Кажуть, що якъ засяде McKenley въ „бѣлôмъ домѣ", то певно буде вôйна! А Русины що? А щожь-бы, нѣчого — звычайно, якъ Русины. Незадовго выборы, а они навѣть о папери американскѣ не старають ся; роблять собѣ по майнахъ, брехахъ и фабрикахъ тай чекають спокôйно пейды, щобъ кекомъ пива, або ґальономъ віскп душу звеселити. Анѣ не въ думцѣ имъ, що якъ не будуть сітізенами, то и на кекъ не зароблять, бо нѣхто не дасть роботы. Вже тôлько мѣсяць часу маете, щобъ выбрати амер. папери, бо пôсля права треба бути 90 днѣвъ сітізеномъ, щобъ можна голосувати. Ану Русины, киньте ся по папери, най не называють васъ вѣчно: Hungarian!

— На мѣсце кардинала Сатолього мае прийти mnsr. Lorenzelli. Чи се певно, годѣ знати, бо хтожь може докладно знати, що тамъ въ палатахъ Ватикану за раду радять. Може нашъ рускій кардиналъ прійде до Вашинґтону? — хто то може знати.

— Поляки казали разъ що Наполеонъ I. бувъ Полякъ — ну то була правда, але щобъ „Dzennik Polski" въ ч. 145 твердивъ, що McKenley Полякъ, то вже дуже смѣшне.

— Нынѣ, т. е. 25. юнія вôдбувае ся конвенція „Кат. Пенсильв. Едноты" въ Freeland, Pa. На той Конвенціи мають деякѣ священники гр. кат. обряда, при помочи свого головного дорадчика О. Протоерея Товта заложити нове руске товариство. Не хочемо вѣрити, щобъ могло щось подôбного стати ся, бо досыть вже безголовля перетерпѣла наша бѣдна амер. Русь. Если-жь той фактъ стане ся, то мы не залишимо подати ширшихъ пояснень, зъ якихъ причинъ роблять тѣ люде комедіи на шкôрѣ невинного, руского народа.

— Д-ръ Миколайчикъ (F. J. Meek), котрого оголошене все вычитаете на послѣднôй сторонѣ, зôставъ поставленый на кандидата на коронера для повѣту нашого Northumberland зô стороны партіи демократичнои. Поневаже той докторъ тѣшить ся довѣріемъ и симпатіею у всѣхъ народностей, тожь треба сподѣвати ся, що при будучихъ выборахъ впадуть на него всѣ голосы, а особливо рускѣ.

— Въ Minersville, Pa. вôдбуде ся 4. юлія с. р. посвящене угольного каменя пôдъ будову новои рускои церкви.

— О. Т. Обушкевичь заложивъ въ Mayfield, Pa. Братство тверезости. Часъбы вже, щобъ за тымъ прикладомъ пôйшли всѣ священники.

Посмертнѣ вѣсти.

Стефанъ Фрицкій, лѣтъ 21, безженный, пробувъ 4 роки въ Америцѣ, родомъ зъ села Жидôвске, повѣта Ясельского въ Галичинѣ, зôставъ забитый въ майнахъ компаніи „Delaware & Hudson" въ Mayfield, Pa., дня 18. с. м. Небôщикъ не належавъ, анѣ до Братства, анѣ до „Союза".

Вѣчная ему память!

Справы робôтничѣ.

— Olyphant, Pa. Робота поправила ся троха, но не дуже, есть однакъ надѣя, що въ короткôмъ часѣ буде лѣпше.

— Elmira, N. Y. Робота у насъ иде добре. Робить ся на колеѣ, а кôлькохъ нашихъ людей працюе въ фабрицѣ байсциклѣвъ (bicycles). Въ коротцѣ отворять ся ту иншѣ фабрики.

— Pittsburg, Pa. Фабрика стали и цвякôвъ (гвоздей) въ Beaver Fals зôстала на якійсь часъ замкнена. Бôльше якъ 600 робôтникôвъ стратило роботу.

— Bradock, Pa. Въ одной зъ фабрикъ компаніи Cornegie наступили въ тыхъ дняхъ двѣ експльозіи, при котрыхъ оденъ чоловѣкъ смертельно, а кôлькохъ людей тяжко пораненыхъ зôстало. Стара фабрика ринъ колѣйовыхъ въ Edgar Thomson зôстала замкнена на протягъ 4 тыжнѣ, черезъ що 1500 робôтникôвъ зôстало безъ роботы.

— Taylorville, Ill. Тутешнѣ брехи зôстали черезъ огонь знищенѣ, а 85 робôтникôвъ занятыхъ працею въ брехахъ знаходило ся черезъ кôлька годинъ въ небеспеченьствѣ житя.

— Hazleton, Pa. Коло мѣсцевости Laurel Hill недалеко Газелтону, розпочато того понедѣлка будову новои брехи. Контракторъ James Kressly зъ Wilkes Barre, Pa. зобовязавъ ся выкôнчити тую будову въ протягу 5 мѣсяцѣвъ. Бреха тая буде переробляла 2000 тонъ угля денно, отже богато робôтникôвъ достане роботу. Брехи належачѣ до Lehigh и W. B. компаніи въ околицѣ Газельтону не будуть робити до 1. юлія. Бôльше якъ 800 людей буде безъ роботы.

ВСЯЧИНА.

Гей, гей, старѣ часы! — Року 1230 по разъ першій спавъ англійскій король на лôжку зъ сѣнникомъ. Передъ тымъ спавъ на голой досцѣ. 1246 р. домы въ Льондонѣ були крытѣ лишь соломою, тогды не знали ще ничь о коминѣ. Возôвъ ще не було, ѣздили на коняхъ. До року 1220 неплатили грôшми, лишь бавовною, корѣнемъ и шкôрою. Першій золотый грôшь появивъ ся въ Анґліи р. 1344.

Минувшого тыждня оглядали Пітсбурскѣ лѣкарѣ особлившій оказъ мущины-бабы. Була то Stella Lawrence. Вôдъ головы до стану женщина, вôдъ стану въ дôлъ мущина. Голова и руки въ неи дуже делѣкатнѣ. Убирала ся по женьски. По докладнôмъ осмотрѣ вôдставили его власти до Бостону, родинного его мѣста.

Французкій писатель Еміль Золя мае рôчного доходу около 288.000 франк. Не знати, якъ довго треба ще ждати щобъ рускій писатель дождавъ ся такого постôйного доходу.

Въ Eldon Iova, зъѣздъ священникôвъ костела конґресіонального, выбравъ на священника въ той мѣсцевости паню E. K. Miller, котра вôдъ двохъ лѣтъ сповняла добровôльно сей урядъ при тôмъ костелѣ.

На доходъ церкви въ Mayfield, Pa.

Парафія въ Mayfield, Pa. устроюе дня 23. юлія с. р. „екскурсіонъ" на доходъ свои церкви въ поблискôмъ парку „Farwieu", коло Carbondale, Pa. На той забавѣ буде грати банда руска зъ Mayfield, Pa., а до танцѣвъ буде приґравати знаменита оркестра зъ Олифанту. На ту забаву просимо всѣхъ Русинôвъ мѣсцевыхъ и околичныхъ. Тікеты на мѣсце забавы дуже танѣ. Навѣть зô Scranton, Pa. стоить вертаный тікетъ всего лишь 80 цнт, Приѣдьте Братя, а добре забавите ся.

Рада церковна.

Въ редакціи „Посланника" въ Лапшинѣ почта Бережаны въ Галичинѣ можна достати молитвословъ друкованый латиньскими буквами пôдъ заг. „Pid krestom". Много у насъ есть Русинôвъ, котрѣ не вмѣють читати рускихъ буквъ и зъ тои причины уживають польскихъ, або словацкихъ молитвословôвъ. — Хто-бы хотѣвъ такій молитвословъ мати, най зголосить ся до Редакціи „Свободы".

ОГОЛОШЕНЄ.

Читайте добре и мѣркуйте!

Вже друкуе ся „Календарь" тов. „Союзъ". Та книжка повинна находити ся въ хатѣ кождого письменного амер. Русина. Будуть образки, повѣстки и научнѣ статѣ. Хто хоче мати „Календарь" най напередъ зголосить ся на адресу: Rev. Nestor Dmytriw P. O. Box 599 Mt. Carmel, Pa. — „Календарь" буде стояти 50 цнт. Чистый доходъ призначеный на желѣзный фондъ тов. „Союзъ".

Зголошуйте ся напередъ, бо потôмъ може не стати, якъ мало выдрукуемо.

Основане въ Олифантѣ Товариство любителѣвъ музики (складаюче ся изъ 10 членôвъ) пôдъ назвою:

„Русско-славяньска музика" (орхестра)

грае зъ нотъ пôдъ управительсвомъ **Ювеналя Обушкевича** на смычковыхъ инструментахъ, — хорошіи русскіи, словеньскіи, польскіи, венгерскіи и англійскіи таньцѣ и марши.

Кто изъ краянôвъ Русинôвъ, Словакôвъ, Полякôвъ желалъ-бы собѣ на весѣляхъ, Екскурсіяхъ, баляхъ хорошой музики, най удасть ся на адресу:

Juwenal Obuszkewicz & Co.
OLYPHANT, PA.
P. O. Box 388.

Глядае ся! Где есть?

Михаилъ Венцель, родомъ зъ Грабу, пов. Ясло, Галичина. Приѣхавъ зъ краю 1884 р. мае перебувати гдесь коло Ню Іорку (New York). Хто-бы о нѣмъ знавъ нехай подасть вѣстку на адресу:
Asafat Kurywka
226. Boy str.
Shamokin, Pa.

ДЛЯ ХОРОГО ФЕДЯ.

Образокъ зъ житя.

Маленькій Федь лежавъ хорый въ постели и тяжко стогнавъ, мовь стара людина. Мама обтулювала его латунцями, хухала ему на ручки й нôжки, бо въ хатѣ було зимно, въ печи не палено... Федѣвъ тато, Марко Бурый, пригнобленый сидѣвъ край стола, оперъ голову на руки и думавъ сумну думу...

Вже неразъ вôнъ переживавъ неоденъ смутокъ, неоденъ жаль, но здаесь, ще нѣколи не було ему такъ жалко, якъ нынѣ. Длячого? Ото вôнъ заощадивъ зъ заробленыхъ грошей на стôлько, щобы найняти конѣ до лѣса та купити фѣру дровъ, бо на дворѣ люта зима, паливо выйшло, а до того ще й дитина, его любый Федь занедужавъ на якусь слабôсть, Богъ знае, на яку: лежить въ постели, не хоче нѣчого нѣ ѣсти, нѣ пити, лишь стогне, а серце въ батька-матери роздирае ся зъ болю.

Вôнъ вранцѣ вже думавъ, до кого-бъ то зъ сусѣдôвъ удати ся за кôньми, коли въ тôмъ дверѣ рипнули и до хаты вступивъ присяжный.

— Ану, Марку! — закликавъ той непрошеный гôсть, — иди-но до канцеляріи та заплати, небоже, податокъ. Здекуцникъ чекае ще вôдъ вчера, а коли нинѣ не заплатишь, то возьмуть кожухъ, позабирають вереты...

Марко Бурый вдаривъ ся объ полы руками.

— Ось тобѣ дрова! — закликавъ вôнъ переляканый. — Та якъ же я можу теперь платити податокъ — звернувъ ся вôнъ до присяжного, — коли, бачите, въ мене выйшли-дрова, на обôйстю нѣ трѣсочки, въ хатѣ не палено, а тутъ дитина захорѣла. Конче намъ треба дровъ...

— Га, що-жь я вамъ можу порадити? — вôдказавъ присяжный. — Мене до васъ прислали, то я прійшовъ и сказавъ вамъ, а вы робѣть собѣ, що хочете.

По тыхъ словахъ присяжный выйшовъ, а Марко задягнувъ ся въ латунець, завинувъ грошѣ въ вузолець и пôйшовъ до канцеляріи. Вôнъ ще мавъ яку-таку надѣю... Вôнъ думавъ що може ще выпросить ся, може его ще почекають до другого разу та не будуть грабити.

Въ канцеляріи заставъ Марко великій стискъ народу. За столомъ сидѣвъ здекуцникъ и вôдбиравъ грошѣ. Декотрй бѣдни господарѣ и халупники просили ся, щобы имъ ще почекали зъ податками, щобы не грабили. Но здекуцникъ бувъ неумолимый.

Оденъ бѣдный халупникъ просивъ ся и плакавъ, що не мае чимъ заплатити податокъ, що мусить купити дѣтямъ хлѣба. На то здекуцникъ вдаривъ въ стôлъ кулакомъ и закричавъ:

— Податокъ першій, якъ твоя губа, мудю еденъ! давай грошѣ!

Марка мовь обливъ хто зимною водою. Коли вôнъ почувъ тй слова, тогдѣ ему цѣлкомъ вôдпала охота просити ся. Вôнъ собѣ подумавъ: коли податокь перший вôдъ губы, то певно, що податокъ перший такожь вôдъ дровъ, вôдъ голыхъ плечей, вôдъ босыхъ нôгъ, вôдъ слабои дитины, вôдъ его Федя...

Такъ вôнъ роздумавъ въ своѣй головѣ и коли прійшла на нього черга, вôнъ вывязавъ безъ гомону грошѣ зъ вузлика, положивъ на стôлъ и заплативъ податокъ за свою хатину. за шôпчину, за маленькій огородець, за клаптикъ поля и, звѣсивши голову, пôйшовъ смутно до дому.

Ще нѣколи не було ему такъ жалко, якъ нинѣ. Цѣлый день вôнъ пересидѣвъ у хатѣ, слухавъ, якъ заводила жѣнка надъ хорою дитиною, якъ дитина стогнала, а ему самому серце краялось, вôдъ журбы та грызоты въ головѣ кипѣло, переверталось...

И чому они тамъ въ канцеляріи взяли вôдъ него грошѣ, коли тй грошѣ були въ него остатнй и вôнъ потребувавъ ихъ на паливо, коли вже не для себе то бодай для слабои дитины? И чи они забогатѣють тыми его кôлькома риньскими? Чи справедливо, чи по людски они поступають? Чому не хотять почекати до лѣпшого часу?... Такй и тымъ подобнй пытаня ставивъ собѣ бѣдный Марко, а всѣ вôдповѣди, якй насувались ему на тй пытаня, дратували его, бурили, доводили до грѣха...

Щобы отрястись вôдъ такихъ думокъ, вôнъ звернувъ ся до жѣнки и запытавъ:

— А що тамъ Федь? Чи буде ему лекше? якъ ты думаешь?

— Де тамъ лекше! — вôдказала жѣнка крôзь сльозы. — Богъ знае, чи дочекае до рана... Руки й ноги зимнй, якъ лѣдъ. Кобы ще хоть въ хатѣ тепло було. а то лють, здаесь ще зимнѣйше, якъ на дворѣ...

Вôнъ вставъ и пôдôйшовъ до постелѣ, помацавъ дитину за руки за ноги, — зимнй.

— А Господи Боже! — простогнавъ вôнъ и выбѣгъ на дворъ.

(Дальше буде).

Молись, трудись, учись, до СОЮЗА запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, Свободу читай, Русь святу люби, доброму научай ся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому", ану скиньтесь по центови. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.